

Utbildningsdepartementet
dnr U2024/02723

Yttrande ang SOU 2024:81

Ämneskunskaper och lärarskicklighet

– en reformerad lärarutbildning

Om Stiftelsen Läxhjälp och våra program

Stiftelsen Läxhjälp (Läxhjälp) är en icke vinstdrivande stiftelse som bedriver läxhjälpprogram i samverkan med grundskolor där andelen elever som går ut skolan utan gymnasiebehörighet ligger under rikssnittet. Läxhjälpprogrammen riktar sig till elever som riskerar att inte klara grundskolan och som av ordinarie lärare bedöms vara i behov av extra stöttning för att uppnå gymnasiebehörighet.

I läxhjälpprogrammen anställs och utbildas högskolestudenter till läxhjälpare. Under sex timmar i veckan stöttar studenterna (läxhjälparna) elever med skolarbete, läxor, studieteknik och motivation.

Genom kombinationen av följande principer uppnår läxhjälpprogrammen validerad effekt på gymnasiebehörighet:

- Riktat stöd till elever i behov av stöd på skolor under rikssnittet
- Långsiktighet och kontinuitet där samma elever och samma läxhjälpare följs åt under ett läsår
- Förebildsskapande genom läxhjälpare som är högskolestudenter och som ofta kommer från samma område som eleverna
- Kontinuerlig effektmätning och effektuppföljning

Studier genomförda av bland annat Stockholms universitet visar att elever som följer läxhjälpprogrammen under minst en termin i högre utsträckning uppnår gymnasiebehörighet än jämförelseelever på samma skolor. Sedan starten har Läxhjälpens program bidragit till att 70 procent av deltagarna uppnått gymnasiebehörighet.

Sammanfattning av Läxhjälpens synpunkter

Läxhjälpens välkomnar utredningens förslag om att stärka kopplingen mellan lärarutbildningen och den kommande yrkesrollen och ser positivt på att verksamhetsförlagd utbildning ges en mer central roll. Vi betonar att erfarenhet av att arbeta med elever från olika socioekonomiska bakgrunder och geografiska områden bör vara en viktig del av lärarutbildningen.

Vi är övertygade om att civilsamhället kan spela en central roll för att inspirera fler att välja läraryrket, hjälpa blivande lärare att vara väl rustade för att arbeta i skolan och utveckla väsentliga förmågor som de kommer att ha nytta av i sin yrkesutövning.

Läxhjälpens föreslår att erfarenhet som läxhjälpare eller ledare i en ideell verksamhet ska ses som meriterande vid lämplighetsbedömningar vid antagning till lärarutbildningen.

Läxhjälpens föreslår att möjligheten att tillgodoräkna sig erfarenhet från strukturerade civilsamhälleliga insatser i klassrumsmiljö som en del av lärarutbildningens verksamhetsförlagda utbildning utreds.

10.1 LÄRARUTBILDNINGARNA BEHÖVER MOTIVERADE STUDENTER MED GODA KUNSKAPER OCH FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR LÄRARYRKET

Utbildningsdepartementets utredning klargör den utmaning som vi har haft kännedom sedan en tid; "Under lång tid har det varit en tydlig signal att det kommer att råda en stor brist på lärare och förskollärare" (kapitel 7.2). Att fler vill utbildas till lärare är avgörande för att möta den långsiktiga lärarförsörjningen. Läxhjälpens anser att en viktig faktor i detta är att ge unga vuxna möjlighet att tidigt få erfarenhet av att leda barn och unga i pedagogiska sammanhang. Genom praktisk erfarenhet i skolmiljö kan studenter få en bättre förståelse för läraryrket och lärarrollen, men också få praktiska erfarenheter av pedagogiskt ledarskap - något som kan öka intresset för att utbilda sig till lärare.

Utredningen pekar vidare på att "Det antal som påbörjar den utbildning de har antagits till är ofta klart mindre än antalet antagna, särskilt på utbildningar som har låg eller ingen konkurrens om platserna" (kapitel 7.4). Det vill säga, många studenter fullföljer inte sin lärarutbildning. Läxhjälpens anser att ökade praktiska erfarenheter av

att leda barn och unga, till exempel i en klassrumsmiljö, tidigt ger studenterna möjlighet att justera sina förväntningar och välja rätt utbildning.

I Stiftelsen Läxhjälpens interna undersökningar ser vi att upp emot 10 procent av våra läxhjälpare vissa år byter studieinriktning till läraryrket (av gruppen som inte är lärarstudenter sedan tidigare) efter att ha arbetat som läxhjälpare. Vi ser också att vissa studenter som ursprungligen planerat att bli gymnasielärare byter utbildningsinriktning till att bli högstadielärare efter att ha fått praktisk erfarenhet av att arbeta med elever i högstadieålder.

Denna koppling mellan praktisk erfarenhet och intresset för läraryrket bör tas tillvara och utvecklas. Genom att fler studenter får möjlighet att arbeta med barn och unga i pedagogiska sammanhang kan vi både öka rekryteringen till läraryrket och säkerställa att fler väljer den skolform som passar dem bäst.

11.8 KRAV PÅ LÄMPLIGHET FÖR UTBILDNINGEN

Civilsamhället erbjuder en arena för många att få praktisk erfarenhet av att leda barn och ungdomar i olika sammanhang, utveckla insikter i gruppdynamik, bygga relationer och hantera konflikter etc. Många ideella ledare är tränade i att inspirera barn och unga till lärande och prestation.

Detta är erfarenheter som dels kan inspirera fler att vilja bli lärare, men som också är värdefulla i själva yrkesutövningen. De förmågor som ledare i civilsamhället utvecklar matchar i stor utsträckning de områden för lämplighetsbedömningar som lyfts fram i utredningen (kapitel 11.8), såsom kommunikativ förmåga, interaktiv förmåga, förmåga till självreflektion och förmåga att ta en ledarroll. Strukturerade civilsamhälleliga insatser för barn och unga, såsom ledarskap inom ideella verksamheter som idrott, scouterna eller kulturverksamheter, bör värderas högre inom lärarutbildningen.

Läxhjälpens föreslår att erfarenhet som läxhjälpare eller ledare i en ideell verksamhet ska ses som meriterande vid lämplighetsbedömningar vid antagning till lärarutbildningen.

14.5.1 – 14.5.4 VERKSAMHETSFÖRLAGD UTBILDNING

Skolans kompensatoriska är mer utmanande idag än tidigare då befolkningen då fler barn växer upp med föräldrar som saknar eftergymnasial utbildning. Vår erfarenhet visar att praktisk erfarenhet av att arbeta i skolor med socioekonomiska utmaningar är avgörande för att utveckla förmågan att individanpassa undervisningen och hantera de pedagogiska och sociala utmaningar som kan uppstå i dessa miljöer.

Läxhjälpare inom våra program får i genomsnitt 250 timmar praktisk erfarenhet från klassrumsmiljö under ett år, där de arbetar med elevgrupper i behov av stöd (dvs elever som riskerar att inte klara grundskolan och få gymnasiebehörighet). Genom våra program får läxhjälparna direkt erfarenhet av att undervisa elever i skolor där gymnasiebehörigheten är under rikssnittet samt träning i att arbeta med elever från olika socioekonomiska bakgrunder, där många har begränsat stöd hemifrån.

I Läxhjälpens interna mätningar vittnar lärarstudenter som arbetar som läxhjälpare om att den praktiska erfarenheten gör dem bättre rustade för att möta skolans verklighet och bli tryggare i sin framtida yrkesroll.

Läxhjälpens föreslår att möjligheten att tillgodoräkna sig erfarenhet från strukturerade civilsamhälleliga insatser i klassrumsmiljö som en del av lärarutbildningens verksamhetsförlagda utbildning utreds.

För Insamlingsstiftelsen Läxhjälpens
Karin Nolke Grubbström,
Generalsekreterare
Stockholm 2025-02-20